

i uspješnost cijepljenja praktički svih stanovnika SFRJ u rekordnom roku. Izražava bojazan kako srpskih tako i svjetskih znanstvenika, zbog pohranjenih primjeraka virusa velikih boginja u dvama laboratorijima u svijetu, od potencijalnoga bioterrorizma i devastirajućih posljedica koje bi takva vrsta ratovanja donijela čovječanstvu. Daje primjere od antičkih vremena do suvremenoga doba u kojima se biološko oružje koristilo za ratovanje. Navodi i zakonsku regulativu na međunarodnoj razini o štetnosti i zabrani korištenja mikroorganizama u ratovanju, koja se, nažalost, ne poštuje u potpunosti. Lijepo i točno naglašava potencijal mikroorganizama u uništenju ili štetnosti za ljudsku populaciju. Autorica poglavlje završava pesimističnim tonom, najavljujući da se upravo sada kod nekoga u svijetu možda javljaju simptomi bolesti koja bi mogla izazvati novu pandemiju.

Knjiga *Nevidljivi neprijatelj. Variola vera 1972* autorice Radine Vučetić bavi se pojavom epidemije velikih boginja u SFRJ 1972. godine. Usprkos zakonski obaveznom cijepljenju, uneseni slučaj virusa pokazao je neučinkovitost čak i zakonskih mjera za prevenciju zaraznih bolesti, no istodobno iznimnu efikasnost države i nadležnih institucija u suzbijanju i prevenciji veoma zarazne bolesti kad se pojavila, u solidarnoj suradnji s međunarodnom zajednicom. Epidemija velikih boginja u Jugoslaviji pokazala je neoborivu učinkovitost cijepljenja kao najvažnije mjere prevencije zaraznih bolesti. Knjiga je jasno strukturirana, tekst je jasan i čitak te ovo djelo donosi izvrstan prikaz posljednje epidemije velikih boginja u svijetu. S obzirom na to da smo donedavno živjeli u doba epidemije, a nove nas zasigurno čekaju, knjiga može biti zanimljiva širokom krugu čitateljstva, kao i znanstvenicima i liječnicima koji se bave virusima.

Zrinka Todorčić

Elvis Orbanić, *Časne va Žminje. Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Župi sv. Mihovila Arkandžela u Žminju od 1972. do 2022. godine* (Rijeka; Žminj; Pazin: Provincija Majke Dobrog Savjeta; Župa sv. Mihovila Arkandžela; „Josip Turčinović”, 2023), 235 str.

Knjiga *Časne va Žminje. Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Župi sv. Mihovila Arkandžela u Žminju od 1972. do 2022. godine* autora Elvisa Orbanića sadržava 235 stranica teksta podijeljenog u pet poglavlja („Povijest”, „Sestre”, „Kronika”, „Tablice”, „Sjećanja”). Tematika koju autor obrađuje tiče se suvremene hrvatske povijesti. Naslov upućuje na to da se radi o povijesti Katoličke crkve u Hrvatskoj, odnosno katoličkih ženskih redovničkih zajednica. Ta je povijest isprepletana s poviješću jedne župe, one sv. Mihovila Arkandžela u Žminju, u kojoj sestre milosrdnice djeluju od 1972. godine. Stoga naslov potpuno odgovara sadržaju knjige.

Sadržaj obuhvaća obradu širega konteksta dolaska sestara milosrdnica u župu (ključni elementi vezani uz osobitosti sestara milosrdnica, redovništva općenito i

župe), potom uži kontekst dolaska u župu (objašnjena je konkretna potreba dolaska sestara milosrdnica) i tijek dolaska sestara milosrdnica u župu, kao i opis njihova djelovanja u razdoblju od pola stoljeća, osobito s obzirom na poslanje služenja siromasima u duhu sv. Vinka Paulskog i Lujze de Marillac. Znatno dio monografije, koji dodatno zaokružuje temu, daje joj životnost i pobuđuje interes, obuhvaća poglavlje „Sestre”, u kojem se slikovito opisuju prepoznatljivosti života samih sestara, primjerice tijekom njihove početne formacije, značajke redovničkoga odijela, a i osobitosti života jedne redovnice koje iščitavamo u životopisima sestara koje su djelovale u Žminju i onih koje su podrijetlom iz Žminja (ukupno 19 životopisa). Tematske cjeline, uz konzultiranu relevantnu arhivsku građu, potkrepljuje i statistika (brojčani pokazatelji), kao i svjedočanstva osoba izravno povezanih s djelovanjem sestara milosrdnica u Žminju.

Knjiga opisuje tijek dolaska članica Družbe sestara milosrdnica i njihovo djelovanje tijekom 50 godina (1972. – 2022.) u skladu s podacima dobivenim iz dostupne arhivske građe koja se nalazi na više lokaliteta, a dijelom su vrlo oskudni i šturi (što je nadoknađeno prikupljenim usmenim svjedočanstvima – sjećanjima). Konzultirani izvori osvjetljaju ono što predstavlja novi znanstveni doprinos crkvenoj povijesti, odnosno povijesti jedne ženske redovničke zajednice, a to je konkretizacija njihova poslanja u jednoj manjoj administrativnoj jedinici Crkve (župi). Korištene fotografije upućuju na pojedine aspekte djelovanja i osobnosti sestara, relevantne su i raspoređene tematski ravnomjerno te dodatno dopunjavaju „praznine” nastale uslijed nepotpunih zapisa u kronikama.

Redoslijed dijelova (poglavlja) logički je raspoređen te slijedi princip postupnosti obrade novih cjelina, potrebne kontekstualizacije i razjašnjavanja pojedinih tema, a i mogućega odgovora na pitanje o samoj naravi poziva na posvećeni život, koje bi mnogima moglo biti nepoznato. Dijelovi knjige uklapaju se u homogenu cjelinu, a to se osobito tiče brojčanih pokazatelja i svjedočanstava (sjećanja). Postupnost i određeni pedagoški aspekt u oblikovanju teksta doprinosi tome da se čitatelj lako kreće različitim povijesnim razdobljima i promatra cjelinu događanja koje čini povijest Crkve (župe), mjesta i njegovih mještana te sestara milosrdnica. Pritom iščitavamo blagotvornost komplementarnoga djelovanja različitih dionika s istim ciljem i iz iste pobude na mnogim razinama: vjerskoj, kulturnoj, odgojno-obrazovnoj. Odnosno, na svim područjima čovjekova duhovnoga i tjelesnoga rasta.

U knjizi je vidljiv ravnomjeran sadržajni omjer u svim tematskim cjelinama: čitatelj će u svakoj biti dovoljno i kvalitetno informiran, a pisac tako svakom akteru dati glas i vrijeme izričaja. Kako je očito iz pristupne autorove riječi, a potom riječi župnika i provincijalne poglavarice, u nastanak knjige bili su uključeni župnik, župljani, sestre, a konzultirana literatura iz različitih područja (opća povijest, povijest Katoličke crkve, teologija posvećenoga života) pokazuje autorovu svestranost u istraživanju te usmjerenost cjelovitoj obradi zadane tematike. Konkretnost i jasnoća, a uz to i sustavnost i čitljivost, odlike su autorova stila, što uz odgovarajuću terminologiju struke knjigu približava svakom čitatelju.

Veronika Mila Popić